

Vliv rozpadu manželských svazků na plodnost v České republice

16.10.2013
DISKUSNÍ VEČER ČDS

ALENA FILASOVÁ

Obsah

- Úvod
- Data a prameny
- Metody
- Plodnost dle historie partnerství
- Plodnost po zániku prvního manželství
- Plodnost po vzniku nového partnerství
- Závěr

Úvod

Úvod

- Značné změny v populačním vývoji
 - pokles intenzity plodnosti
 - rostoucí intenzita zániku manželství rozvodem
- Mají osoby, které se rozvedou či ovdoví během reprodukčního období, ve výsledku méně dětí, než kdyby se jejich manželství nerozpadlo, nebo naopak v reakci na uzavírání nových svazků mají děti, které by již jinak neměly?

Úvod

- Současná vysoká úroveň rozvodovosti a nízká úroveň plodnosti ve vyspělých zemích -> vliv rozpadu manželských svazků na plodnost předmět zkoumání v zahraniční odborné literatuře
- Analýza plodnosti po zániku manželství na základě dat z mezinárodního výzkumného šetření Generations and Gender Survey

Data a prameny

Data a prameny

- **Generations and Gender Programme**
 - mezinárodní výzkumný projekt multidisciplinárního zaměření
 - plodnost, partnerství, přechod k dospělosti, ekonomická aktivita, mezigenerační a genderové vztahy
 - panelové výběrové šetření Generations and Gender Survey a kontextuální databáze agregovaných dat
- **Generations and Gender Survey v České republice**
 - *Rodina, partnerství a demografické stárnutí: Generace a gender (2005)*
 - *Aktivní stárnutí, rodina a mezigenerační solidarita (ASORA, 2008)*

Data a prameny

- Druhá vlna výběrového šetření GGS (2008)
- Vyřazená a použitá pozorování

	Počet	Podíl (%)
Vyřazená pozorování	3 879	38,5
panelisté	3 152	31,3
špatně vyplněné nebo nevyplněné údaje	509	5,1
ke sledovaným událostem došlo po 50. roce věku	218	2,2
Použitá pozorování	6 192	61,5
Celkem	10 071	100,0

Data a prameny

- Rozdělení respondentů podle historie partnerství

	Počet	Podíl (%)
Osoby, které nikdy nežily v manželství	2 588	41,8
Osoby, které stále žijí v prvním manželství	2 626	42,4
Osoby, které žily v manželství, po jeho zániku <u>vstoupily</u> do nového partnerství	521	8,4
Osoby, které žily v manželství, po jeho zániku <u>nevstoupily</u> do nového partnerství	457	7,4
Celkem	6 192	100,0

Metody

Metody

- **Metoda tabulek života**
 - Survival Distribution Function
 - ✦ analýza plodnosti podle věku a historie partnerství
 - ✦ analýza plodnosti po zániku manželství
 - ✦ analýza plodnosti po vzniku nového partnerství
- **Coxův regresní model**
 - vztah mezi nezávislými proměnnými a funkcí rizika
 - referenční schéma
 - ✦ kategoriální proměnné
 - ✦ jedna z kategorií u každé proměnné zvolena jako referenční, funkce rizika jedinců z ostatních kategorií vztaženy k této kategorii

Plodnost dle historie partnerství

Plodnost dle historie partnerství

- Konečná plodnost mužů a žen dle výběrového šetření GGS

	Ženy	Muži
Osoby, které nikdy nežily v manželství	0,74	0,29
Osoby, které stále žijí v prvním manželství	2,20	2,20
Osoby, které žily v manželství, po jeho zániku <u>vstoupily</u> do nového partnerství	2,40	2,75
Osoby, které žily v manželství, po jeho zániku <u>nevstoupily</u> do nového partnerství	2,01	1,80
Celkem	1,94	1,85

Plodnost dle historie partnerství

- Odhadovaný počet dětí narozených „navíc“ osobám, které žily v manželství a po jeho zániku vstoupily do nového partnerství

	Ženy	Muži
Počet osob, které žily v manželství a po jeho zániku <u>vstoupily</u> do nového partnerství	359	162
Konečná plodnost osob, které žily v manželství a po jeho zániku <u>vstoupily</u> do nového partnerství	2,40	2,75
Konečná plodnost osob, které stále žijí v prvním manželství	2,20	2,20
Odhadovaný počet dětí narozených osobám, které žily v manželství a po jeho zániku <u>vstoupily</u> do nového partnerství	864	445
Odhadovaný počet dětí, který by se těmto osobám narodil, kdyby zůstaly v manželství	791	356
Odhadovaný počet dětí, které se těmto osobám narodily „navíc“	73	89

Plodnost dle historie partnerství

- Odhadovaný počet „ztracených“ dětí nenarozených osobám, které žily v manželství a po jeho zániku nevstoupily do nového partnerství

	Ženy	Muži
Počet osob, které žily v manželství a po jeho zániku <u>nevstoupily</u> do nového partnerství	333	124
Konečná plodnost osob, které žily v manželství a po jeho zániku <u>nevstoupily</u> do nového partnerství	2,01	1,80
Konečná plodnost osob, které stále žijí v prvním manželství	2,20	2,20
Odhadovaný počet dětí narozených osobám, které žily v manželství a po jeho zániku <u>nevstoupily</u> do nového partnerství	250	600
Odhadovaný počet dětí, který by se těmto osobám narodil, kdyby zůstaly v manželství	273	734
Odhadovaný počet „ztracených“ dětí nenarozených těmto osobám	23	134

Plodnost dle historie partnerství

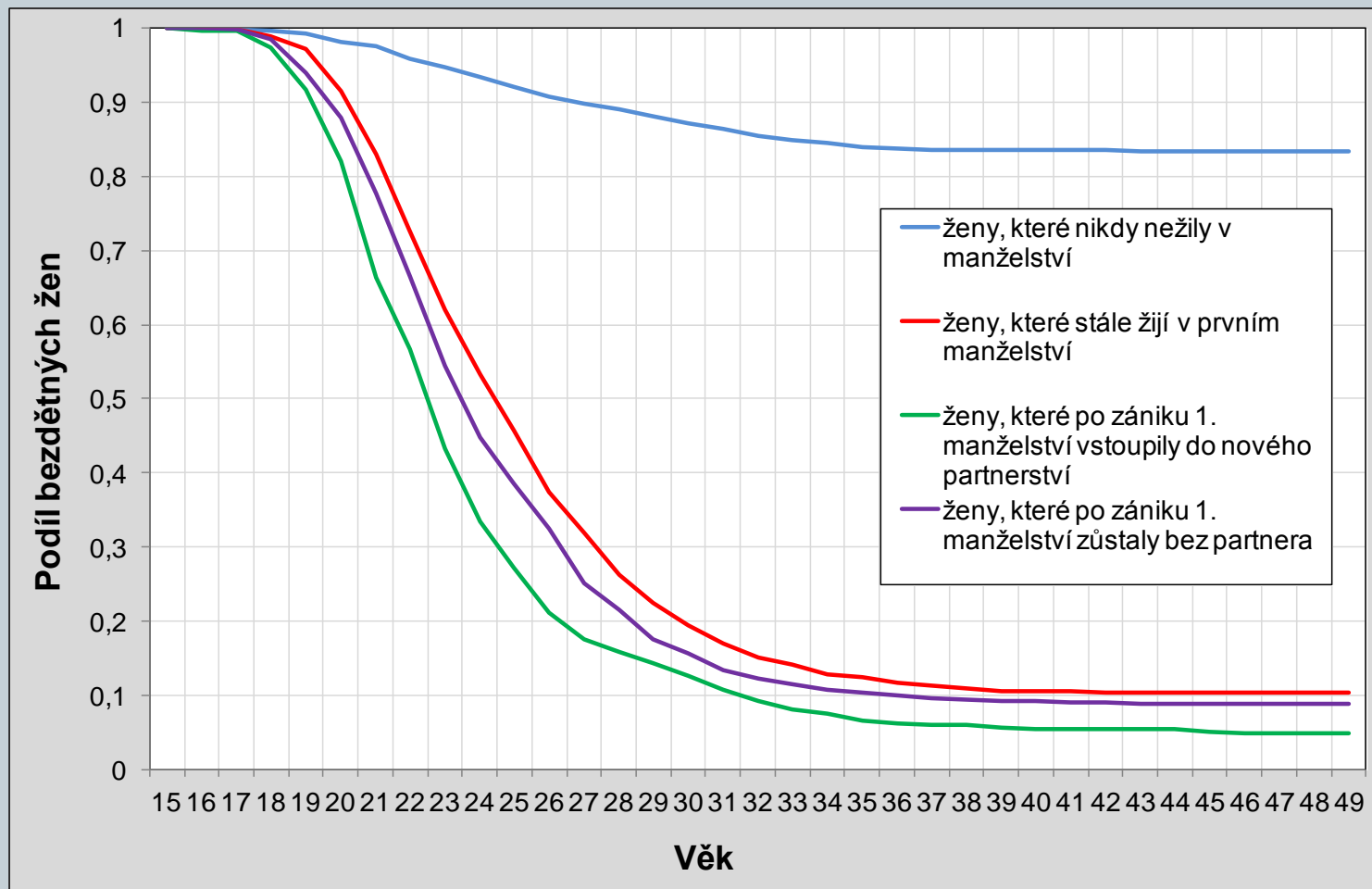

- Pravděpodobnost 35letých žen a mužů mít ještě dítě dle výběrového šetření GGS

	Ženy	Muži
Osoby, které nikdy nežily v manželství	0,13	0,03
Osoby, které stále žijí v prvním manželství	0,11	0,18
Osoby, které žily v manželství, po jeho zániku <u>vstoupily</u> do nového partnerství	0,19	0,47
Osoby, které žily v manželství, po jeho zániku <u>nevstoupily</u> do nového partnerství	0,07	0,19
Celkem	0,12	0,20

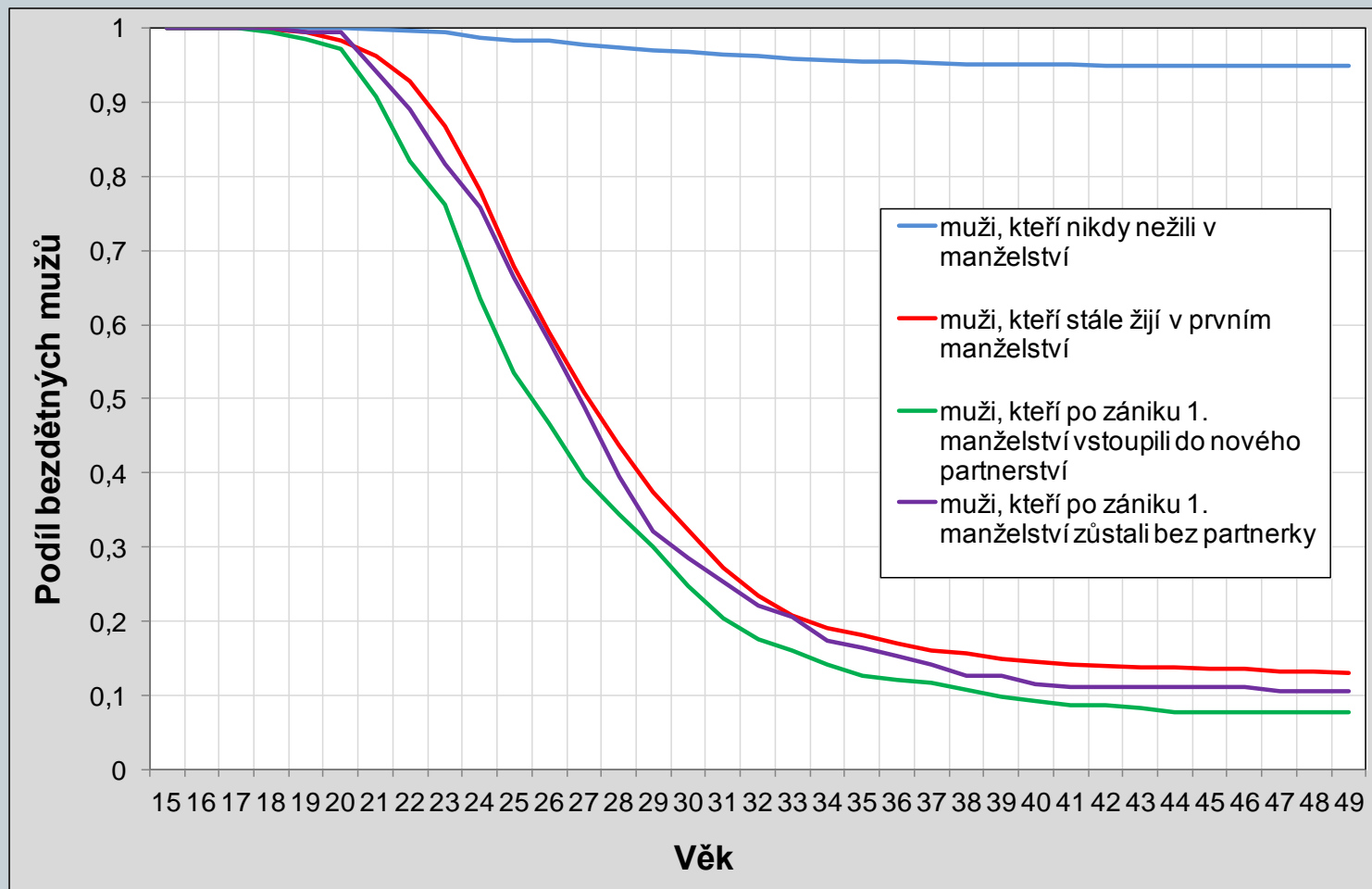
Plodnost dle historie partnerství

Odhadovaný podíl bezdětných žen dle věku a historie partnerství

Plodnost dle historie partnerství

Odhadovaný podíl bezdětných mužů dle věku a historie partnerství

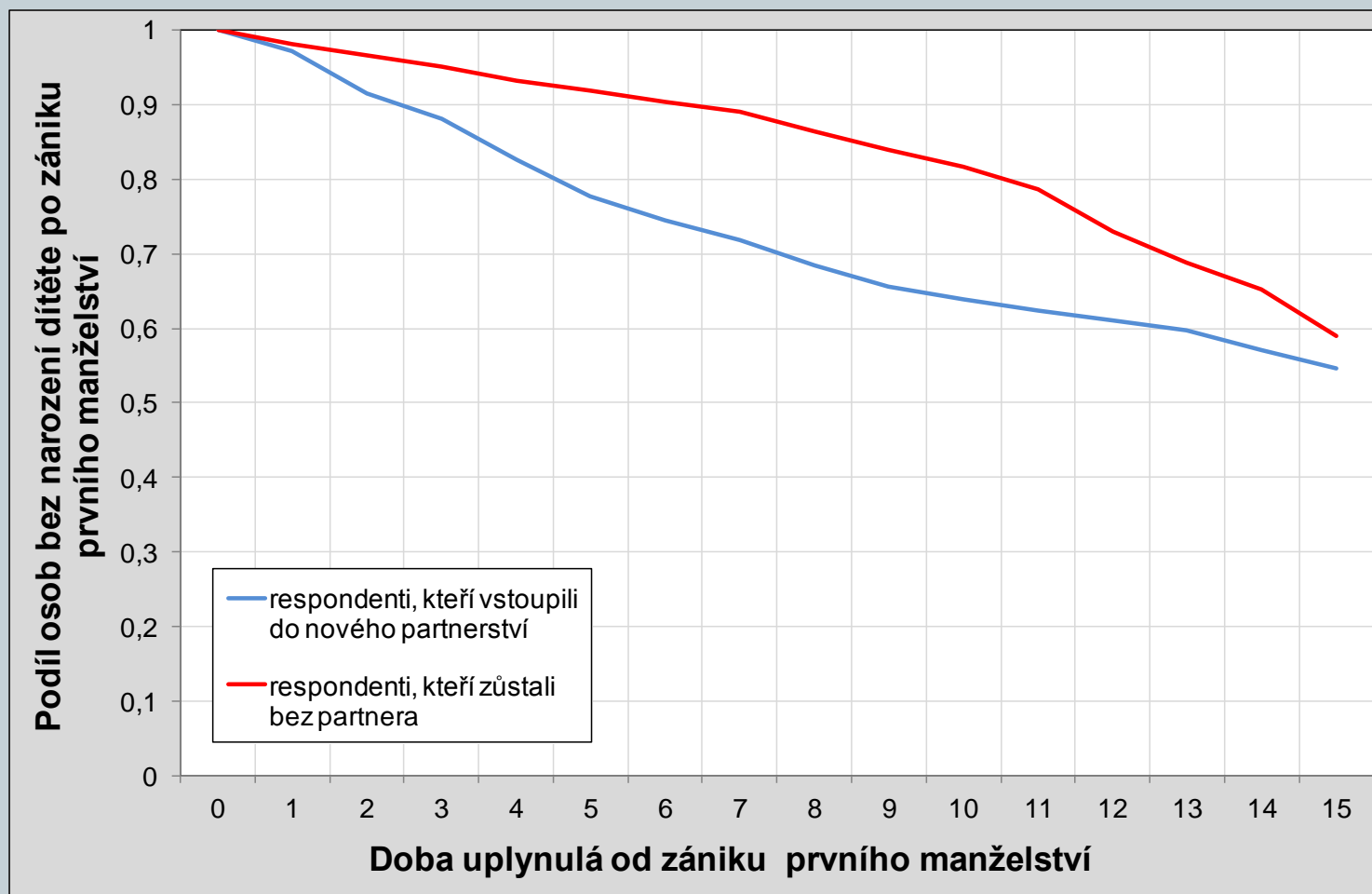

Plodnost po zániku prvního manželství

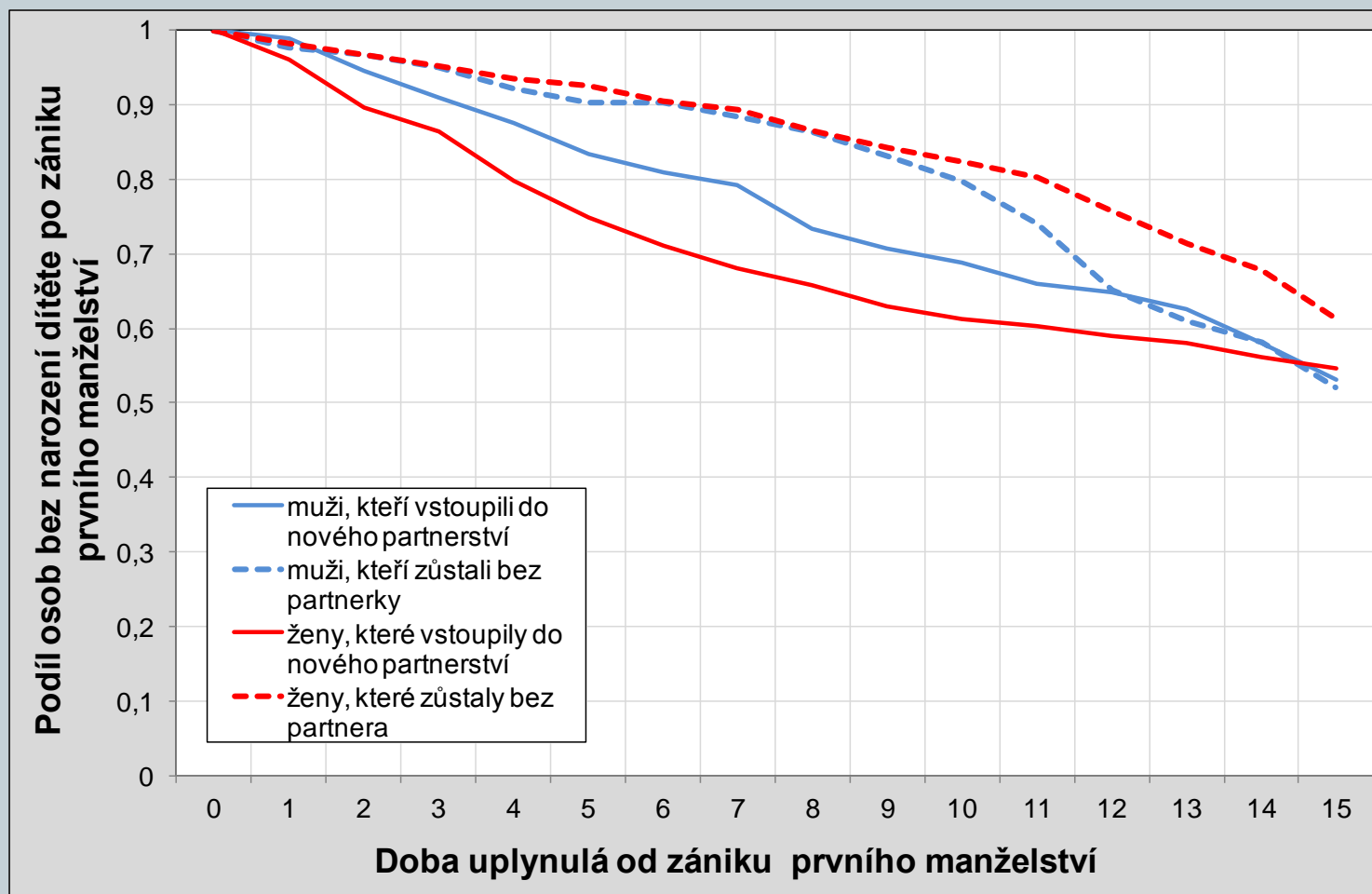
Plodnost po zániku prvního manželství

Odhadovaný podíl osob, které po zániku prvního manželství ještě nemají žádné další dítě

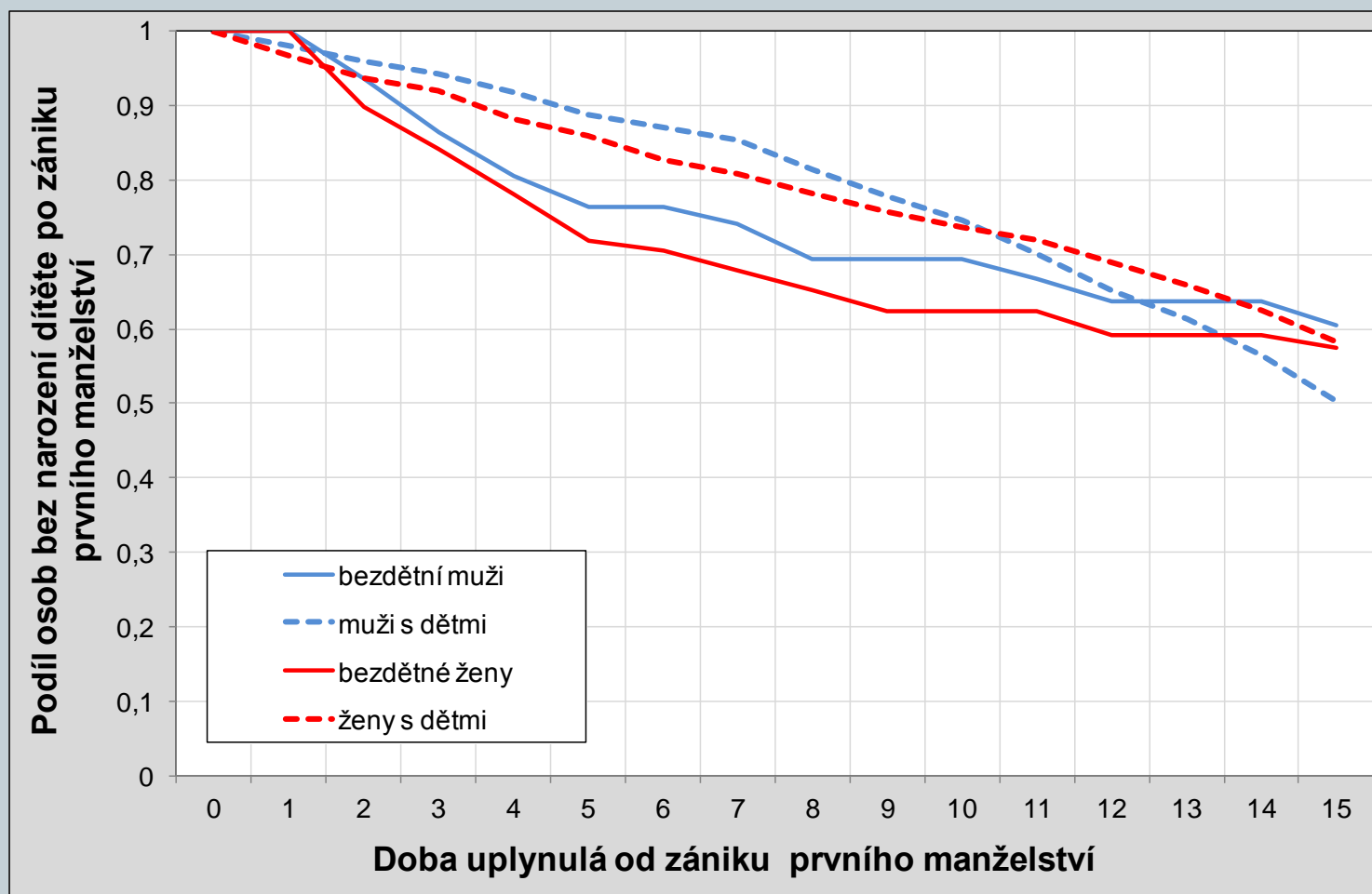
Plodnost po zániku prvního manželství

Odhadovaný podíl osob, které po zániku prvního manželství ještě nemají žádné další dítě

Plodnost po zániku prvního manželství

Odhadovaný podíl osob, které po zániku prvního manželství ještě nemají žádné další dítě

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Zkoumán vliv vybraných kategoriálních proměnných
 - historie partnerství
(vstoupili/y do nového partnerství, **nevstoupili/y do nového partnerství**)
 - počet dětí při zániku prvního manželství
(0, 1, **2**, 3, 4+)
 - věk nejmladšího dítěte při zániku prvního manželství
(žádné dítě, 0 – 1 rok, 2 – 4 roky, **5 – 9 let**, 10 a více let)
 - věk při zániku prvního manželství
(do 24 let, **25 – 29 let**, 30 – 34 let, 35 – 39 let, 40 a více let)
 - vzdělání
(základní, **středoškolské bez maturity**, středoškolské s maturitou, vysokoškolské)

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty, kteří mají v době zániku prvního manželství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Historie partnerství (referenční kategorie = nevstoupili/y do nového partnerství)	Muži	Ženy
vstoupili/y do nového partnerství	6,804	3,575

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty, kteří mají v době zániku prvního manželství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Počet dětí při zániku prvního manželství (referenční kategorie = 2 děti)	Muži	Ženy
1	1,105	0,910
3	6,080	2,865
4+	0,005	0,000

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty, kteří mají v době zániku prvního manželství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Věk nejmladšího dítěte při zániku prvního manželství (referenční kategorie = 5 – 9 let)	Muži	Ženy
0 – 1 rok	4,273	0,435
2 – 4 roky	3,324	0,468
10 a více let	0,628	1,429

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty, kteří mají v době zániku prvního manželství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Věk při zániku prvního manželství (referenční kategorie = 25 – 29 let)	Muži	Ženy
do 24 let	1,678	1,900
30 – 34 let	0,604	0,188
35 – 39 let	0,440	0,091
40 a více let	0,000	0,000

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty, kteří mají v době zániku prvního manželství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Vzdělání (referenční kategorie = středoškolské bez maturity)	Muži	Ženy
základní	0,230	0,438
středoškolské s maturitou	1,276	1,088
vysokoškolské	1,530	1,457

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty v době zániku prvního manželství bezdětné

Vysvětlující proměnná Historie partnerství (referenční kategorie = nevstoupili/y do nového partnerství)	Muži	Ženy
vstoupili/y do nového partnerství	2,573	4,569

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty v době zániku prvního manželství bezdětné

Vysvětlující proměnná Věk při zániku prvního manželství (referenční kategorie = 25 – 29 let)	Muži	Ženy
do 24 let	1,416	2,235
30 – 34 let	1,671	1,297
35 – 39 let	0,000	0,000
40 a více let	0,000	0,000

Plodnost po zániku prvního manželství

Faktory ovlivňující plodnost po zániku prvního manželství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po zániku prvního manželství; pro respondenty v době zániku prvního manželství bezdětné

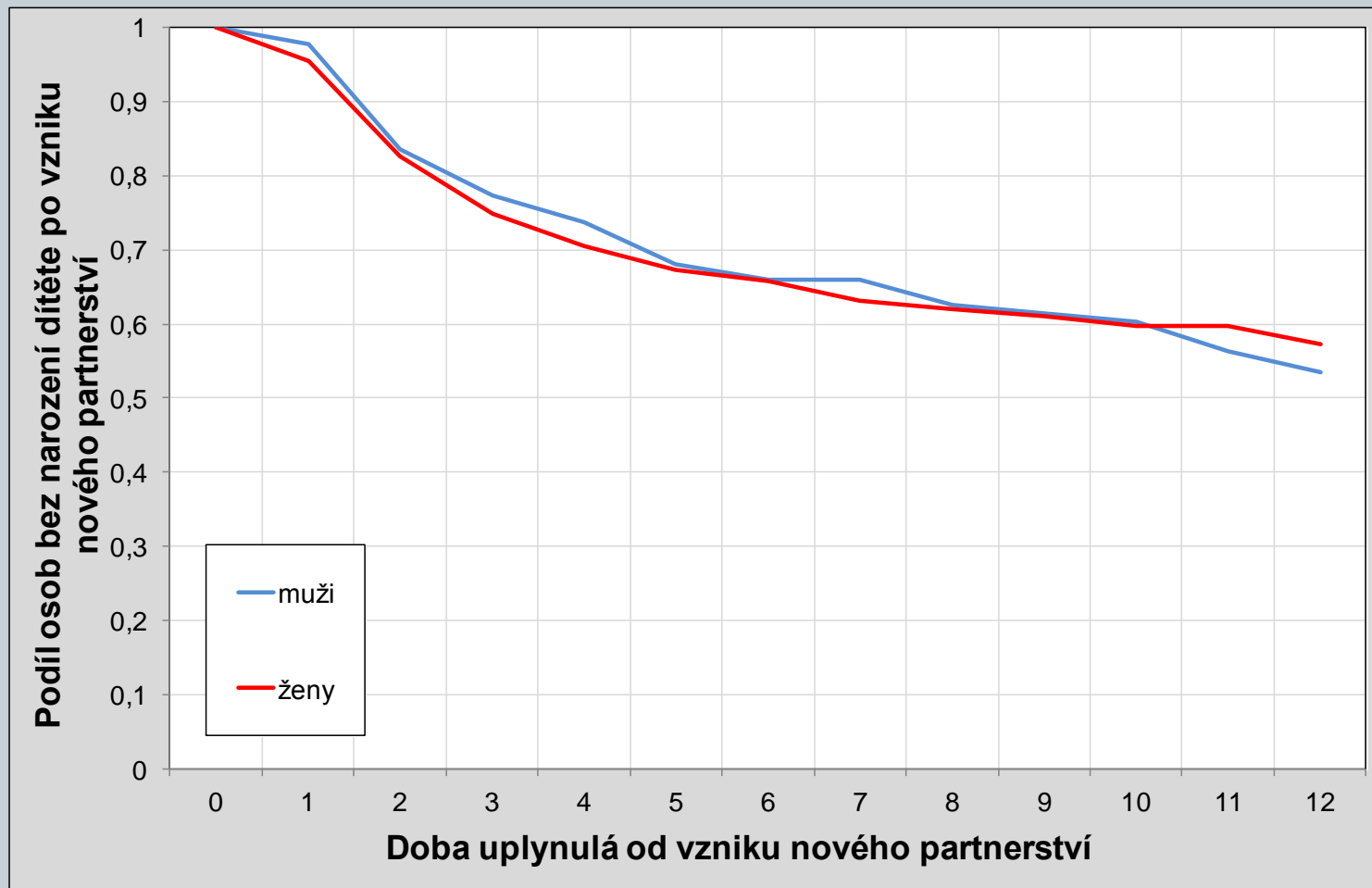
Vysvětlující proměnná Vzdělání (referenční kategorie = středoškolské bez maturity)	Muži	Ženy
základní	0,000	0,646
středoškolské s maturitou	0,605	1,964
vysokoškolské	0,280	1,133

Plodnost po vzniku nového partnerství

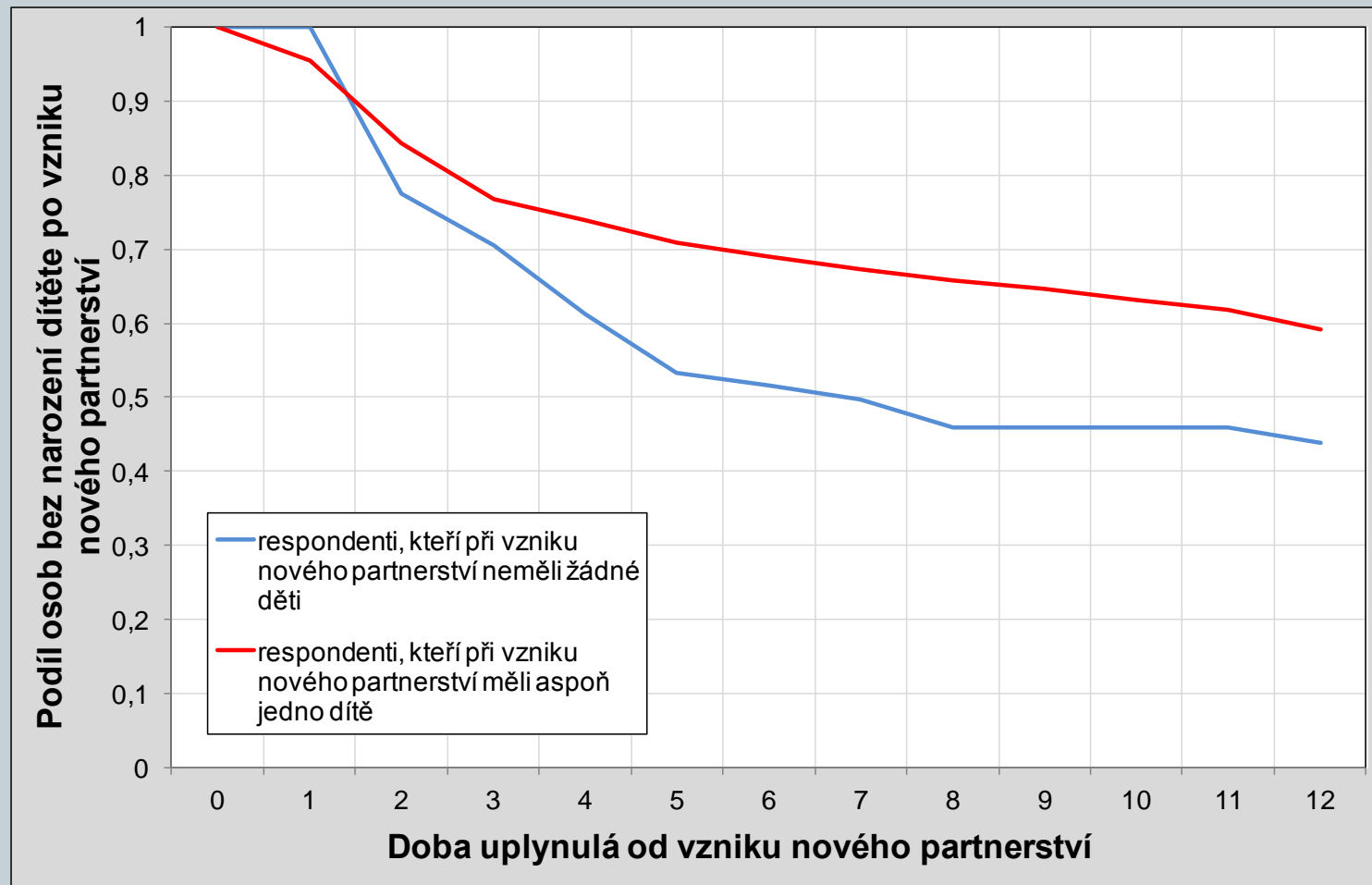
Plodnost po vzniku nového partnerství

Odhadovaný podíl osob, které po vzniku nového partnerství ještě nemají žádné další dítě

Plodnost po vzniku nového partnerství

Odhadovaný podíl osob, které po vzniku nového partnerství ještě nemají žádné další dítě

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- **Zkoumán vliv vybraných kategoriálních proměnných**
 - Počet dětí při vzniku nového partnerství
(0, 1, **2**, 3+)
 - věk nejmladšího dítěte při vzniku nového partnerství
(žádné dítě, 0 – 4 roky, **5 – 9 let**, 10 a více let)
 - věk při vzniku nového partnerství
(do 24 let, 25 – 29 let, 30 – 34 let, **35 a více let**)
 - vzdělání
(základní, **středoškolské bez maturity**, středoškolské s maturitou, vysokoškolské)

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po vzniku nového partnerství; pro respondenty, kteří mají v době vzniku nového partnerství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Počet dětí při vzniku nového partnerství (referenční kategorie = 2 děti)	Muži	Ženy
1	1,252	1,176
3+	0,660	2,348

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po vzniku nového partnerství; pro respondenty, kteří mají v době vzniku nového partnerství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Věk nejmladšího dítěte při vzniku nového partnerství (referenční kategorie = 5 – 9 let)	Muži	Ženy
0 – 4 roky	1,136	1,248
10 a více let	0,697	1,633

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po vzniku nového partnerství; pro respondenty, kteří mají v době vzniku nového partnerství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Věk při vzniku nového partnerství (referenční kategorie = 35 a více let)	Muži	Ženy
do 24 let	0,502	1,355
25 – 29 let	0,431	0,878
30 – 34 let	0,091	0,154

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po vzniku nového partnerství; pro respondenty, kteří mají v době vzniku nového partnerství aspoň jedno dítě

Vysvětlující proměnná Vzdělání (referenční kategorie = středoškolské bez maturity)	Muži	Ženy
základní	0,279	0,473
středoškolské s maturitou	0,661	0,916
vysokoškolské	1,206	1,631

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po vzniku nového partnerství; pro respondenty v době vzniku nového partnerství bezdětné

Vysvětlující proměnná Věk při vzniku nového partnerství (referenční kategorie = 35 a více let)	Muži	Ženy
do 24 let	2,152	1,624
25 – 29 let	1,245	2,195
30 – 34 let	0,246	0,000

Plodnost po vzniku nového partnerství

Faktory ovlivňující plodnost po vzniku nového partnerství

- Coxův regresní model pro vysvětlovanou proměnnou narození prvního dalšího dítěte po vzniku nového partnerství; pro respondenty v době vzniku nového partnerství bezdětné

Vysvětlující proměnná Vzdělání (referenční kategorie = středoškolské bez maturity)	Muži	Ženy
základní	-	0,798
středoškolské s maturitou	0,464	1,450
vysokoškolské	0,334	0,900

Závěr

Závěr

- Samotný rozvod či ovdovění v reprodukčním věku nemá na následný vývoj procesu rození dětí jednoznačný vliv
- Partnerská historie mužů a žen se odráží na tom, s jakou pravděpodobností si ve věku 35 let a vyšším pořídí dítě
- Případné narození dalšího dítěte po zániku prvního manželství závisí i na jiných faktorech (věk v době zániku manželského svazku, počet dětí rozvádějících se či časně ovdovělých osob, věk nejmladšího dítěte při zániku manželství)
- Analýza plodnosti těch osob, které vstoupily po zániku manželství do nového partnerství, ukázala poněkud odlišné výsledky

Děkuji za pozornost

